

Nem kell táblabíró politika.

April 10. kezdve e lap hetenként hatszor egy közép nagyságu iven fog megjelenni, és posta útján is megrendelhető.

Előfizetési ár:

April 10-kétől junius végeig, Budapestben, házhoz hordással 2 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 3 ft. 30 kr.

April 10. september végeig fél évre: Budapestben 5 ft. Vidékre postán borítékban 6 ft.

April 10-étől december végeig három évnegyedre:

Budapestben házhoz hordással 6 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 8 ft.

Budapestben egy pengő forintjával, egy hónapra szóló előfizetést is elfogadunk.

Hirdetésektől egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyeért 3 kr. pp. fizettetik.

Pest, majus 5.

Az 1848dik III. törvényczikk 13. §a ekképen szól.

„A ministerek egyike folyvást ő felségének személye körül lesz, s mindazon viszonyokba, mellyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, befolyván azokban az országot felelőség mellett képviseli.

E szakasz egyike azon csodálatosan szerkesztetteknek, mellyeket mindenki úgy ért a mint neki tetszik.

Legelőször is egész sor kérdés merül fel. Minő ügyek lehetnek azok, mellyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, s valljon nem lehetnek e ügyek mellyekben a competentia fori kérdés alá vonnathatnék?

Fordulhat elő olly ügy mellyet az osztrák ministerium hazánkkal is közösnek szeretné qualifiálni, de mellyről mi hallani sem akarunk. És viszont.

Továbbá ki fogja azt megmagyarázni, mit tesz az, hogy a király személye körül leendő miniszterünk az érintett viszonyokba be fog folyni?

E kitételnek semmi értelme sincsen, különösen akkor, midőn ezen befolyáshoz még a felelőség is oda van kötve.

A felelőség eszmejével csak a teljes függetlenség férhet össze, senki azokért, a mire csak amugybefolyogat, felelőséget magára nem vállalhat.

Az osztrák ministeriumnak pedig lesz annyi esze hogy módokat találjon fel miszerint ezen úgy nevezett befolyást minél inkább illusoriusá tegye.

Csak hogy erre a magyar azt fogja mondani: Nem úgy verik a cigányt.

A ministerium e kérdést ma szerencsésen kettévágta. Eszterházy Pál, ki eddig a diplomaticai stílusban mint Auszriával érintkezési minister comparealt, ma a hivatalos lapban egy a nádor királyi helytartó által aláírott rendelvénnyben világosan külügy ministernek neveztetik.

Éljen, bravó, helyes.

Igy már aztán értjük, hogy mi ott Bécsben Eszterházy. Csak hogy aztán következesek is maradjunk.

Olyan időket élünk, hogy a hatalom és jog azoké, kik azt bátrak elfoglalni, s elég erősek megtartani.

Mi a külügy ministerium ezen de facto felállítását a legszebb foglalásnak tartjuk.

Mi radicalok, enthusiásták, és a magyar függetlenség mindenároni pártolói vagyunk. Mi e hírre egészen el vagyunk ragadtatva.

Éljen a magyar külügy-ministerium. Éljenek a várhatólag nem sokára kinevezendő derék magyar emberek is, kik e sírból feltámadott nemzetet a küludvaroknál más schlendrian országoktól független szellemben képviselni fogják. —

Pest, majus 5.

Polgártársak! Az osztrák kormány Magyarországnak hadat izen!

A bécsi kormány vita-lapja közölvén a Pesti Hirlapban a status adósságok semmi ároni el nem vállalhatása tárgyában irt cikket, azt ellenséges induatunak nevezi, s jegyzeteit e következő s ritkított betűkkel nyomtatott fenyegetéssel végzi.

„Ha Magyarország a statusadósságnak reá eső részét fizetni nem akarja, s azt a többi provinciák magokra át nem vállalják, mi lesz annak következesé?

„Semmi egyéb mint nyílt háboru, semmi egyéb mint hogy Magyarország másodszor is német vérrel meghodítottassék.“

Polgártársak! Nem is kellett a magyarnak más egyéb, mint hogy így beszéljen a német.

Ha valamire úgy erre elmondhatjuk Shakespeare-el; Köszönöm zsidó, hogy e szóra megtanítottál! —

E szó, hogy fizessetek évenként tíz milliót, vagy újra német vérrel meg fogunk benneteket hódítani, a világon a legszebb jelszó, melly alatt a legközelebbi országgyűlésre megtartjuk a követválasztást.

Ügyeink élre vannak állítva. Az ellenség nyílt sisakkal lép fel, csak hogy egyszermind kezünkbe adja a leghathatós fegyvert arra, hogy egy pillanat alatt minden becsületes magyar egyérzelművé legyen.

A kérdés világosan van feltéve, azt minden ember tökéletesen megértheti. Te magyar, miután

a törvényes uton kivívtad szabadságodat, midőn a maroknyi nemesség is kiküzdheté magát a külföldi igától most, midőn tízenöt millió hangja szól a közügyekbe, most tedd magadat nyomoru adófizetővé, mert különben háboru lesz, s a vitéz német vér így meg úgy fog titeket meghódítani.

Az ország e nyomoru fenyegetésre teljes lelkeből fog felkaczagni.

Hogyan! Az osztrákok akarnak minket meghódítani? Kik ezek az osztrákok? Ki hallott valaha ezen nemzet vitézségéről csak egy szót is?

Hogyan! Ezen sörívó és nyálkás szájjal esőkolozó nemzetség így mer beszélni velünk?

Egek ura! Egy kréhvinklerlelkű bruderpublicum, Pesten jártakban be talált kapni a jó magyar borból egy halbseidlit s haza menve a falhoz csapja vörös kancsót s kardról bayonetról pisztyolyról puskáról és ágyukról kezd beszélni.

Na német most fogtad meg az ördögöt.

Kutya hétszáz millióm criminalis, ez iszonyatosan meglep minket.

És e dörgő hadizenetre összezsapjuk kezünket, s reszkető kezeinkkel félnyitjuk Europa földrajzát.

Aggodalmak közt keressük, hol s a világ melly részében létezik ama hatalmas Osztrákország?

És mit találunk? Europa közepén egy térszfölddarabot, melly a mappán erős feketesárga színnel van körülkerítve.

Csak hogy drága sógor e földnek fele legelőször is mi magyarok vagyunk. A másik feléből pedig már az olasz rész elesett, a csehek furcsa dolgokon gondolkoznak, a lengyelek pedig az alkalmat várják.

És látjuk, hogy az egész földterületből egy pár nagy herczegség marad hátra!

Az itt lakó népségnek pedig, kérdjük mi az érdeke? Az tán, hogy oktalanul ide közzénk rohanjanak, s még ott a határszéleken agyonlövésék magokat azért, hogy a bécsi uzsorások, még néhány évig szedhessék a statusadósságok kamatait? Vagy tán inkább az, hogy kapjanak az lkalmon, melly által ezen iszonyatos tehertől egy csapással megmeneküljenek.

Az osztrák ministerium marcius óta több ízben hivatalosan kimondta, hogy Lombard-Vencze elestével, s a magyar financia külön váltával a status-banquerotte kikerülhetlen.

Az osztrák kormány Europa előtt mindig kicsinszerű politicát követett, itt az idő, legyen nagyszerű legalább bukásában.

Mondja ki a tökéletes banquerottot. És ha úgy is elkerülhetlen, ma inkább, mint holnap.

Magyarok! Az osztrák kormány ma elvetette alarczát. A cikkben, mellyre jelen szavainkat alapítjuk, világosan ki van mondva, hogy Magyarországnak meghódított, adófizető és gyarmati ország volt. És hogy most magát kiszabadította, de is-

mét fel kell vennie a bélyegző igát, vagy a dicső német vér minket ismét meg fog hódítani.

És e menydörgős szózatra megnyitjuk a historia lapjait.

És mit találunk ott? Egy nagy kötetet teli, ezen felírással: *Austria története.*

De e történetekből mindjárt a fele mi ránk esik. A másik fele pedig még nincs befejezve. E legsötétebb drama azon könyvben csak a negyedik felvonásig van vive. A végjeleneteknek ma vagyunk mindnyájan, kik élünk szemmel látó tanui.

És e historiát nem foghatják a bérlett udvari historicusok elferdíthetni.

Világosan látunk mindent, nagyon tudjuk, mi hogy megyen végbe.

Hol folyik hát tengernyi bőségben az a vitéz német vér, melly Magyarországot elég erős legyén újra meghódítan?

A hajdani hatalmas osztrák világ minden segedésközeivel a német, olasz, spanyol, s belga birtokokkal sem tudott minket elnyomni.

Kiállottuk délről a Suleymannokat, nyugotról a Caraffákat.

És most a megtört fejtű kígyónak nap lementig vergődő farka, ez ijesztene meg minket?

Na német, gondold meg még egyszer mit mondtál ki, s ha megmaradsz harci szándékodban, jól felkösd azt, — a miről a magyar szokta mondani hogy az neked nincsen.

Erdélyországot, néhai Ferencz császár az austria birodalom legveszedelmesebb részének tartotta, s benne forradalom kitörésére mindig kész elemet hitt látni. Csalatkozott; soha sem fogta fel egy ország oly kevéssé a forradalom eszméjét, mint Erdély; s mi hisszük is, hogy Ferencz császár, csak Erdély irányában elkövetett borzasztó absolutisticus politicájának önérzete által jöhetett azon félszeg hitre, hogy az egy rendezett forradalmat előidézni képes és erélyes lehetne.

Most, midőn egész Europa, lánczai lerázásán vagy eltörésén iparkodik, Erdély mozgása a forradalmi teren hasonlít azon vad ember mozgásaihoz, ki először veszi meztelen testére a civilizált világ ruhadarabjait.

Rettentő ügyetlen és félszeg minden mozdulata, s a természeti vadság — itt táblabíróság — minden lépteiből kirí.

Midőn a pesti — mozgalmak hírére Kolozsvár is demonstrálni kezdett, első lépése az volt, hogy a tekintetes nemes tanácstól szólásra engedelmet kérhessen, s ez megtagadtván — hallgatott s csak éljenzésre nyíltak meg ajkai.

Magyarország, ezen serény magaviselet és etiquette iránti hódolatra mosolygott, s azt mondá, jó fiuk azok a kolozsváriak, nem eszik meg a szurkot.

Midőn később a szerénység korlátain egy kis ség tullepne, az országgyűlés egybehívása iránt választ kértek volna, feleletül nyerek hogy „takarodjanak kendtek haza“ és ők engedelmeskedtek, és haza takarodtak.

Ekkor aztán Magyarország hangosan felkaczagott s azt mondá; hogy a kolozsváriak igen derék fiuk, ennék meg a szurkot.

E hahota azonban a székelyföldig hatott, s reá kijött Pálffy János 300ad magával, s a kolozsvári etiquette tönkre silányult.

Magyarország pedig egybeszedte szája nevető ízmait és komolyabb képet vágott: Jósika lemondott, az erdélyi országgyűlés napja kitűzetett s a követválasztások megkezdettek és bevégeztek.

A követi utasítások legtöbbjeiben egy záradék van, melly szerint, ha a magyarországi nemzeti gyűlés, az erdélyi diaeta előtt tartatnék meg a követek Pestre menjenek.

E záradék volt az egyetlen tapintatteljes lépés mellyet Erdély forradalmi emberei, a jelen mozgalmak helyes felfogásából tettek.

Ezen egyetlen helyes lépést, ezen az unio könnyüszerelei létesíthetésére, s így magyar honunk anyagi, mind szellemi erősödésére kiszámíthatatlan fontosságu záradékot az első független magyar ministerium használatlanul szalasztotta el.

Ez, véleményünk szerint nagy hiba volt, mert bár az unio diadala iránt telyes reményel vagyunk is, de azt sokkal előbb és sokkal könnyűbb szerüen hisszük bekövetkezendettnek, ha az erdélyi t. karok és rendek a pesti nemzeti gyűlés tereiben foglalának helyet.

Ellenvehetni ugyan, hogy majus 29dik előtt — az erdélyi diaeta megnyitásának határnapja — nálunk nemzeti gyűlést egybehívni lehetetlen volt. —

Franciaország egy trónt zuzott össze, alkotmány formát változtatott, s egyéb kétes kimenetű roppant experimentumok mellett, három hó után nemzeti gyűlésben lesz képviselve, egy oly nemzeti gyűlésben, mellynek tagjai 15 millió honpolgár által választatnak.

Az általános szavazat óriási rendezése egy erélyes és merész kormány kezében bámulatos rövid idő alatt jött létre, miért nem történhetett volna ez Magyarországon, hol a választói képesség kiterjesztése mellett is, a szavazattal bírók száma csak filigran összeveget fog tenni a franciaországgal szemben?

De a kedvező alkalom már elszalasztatott, rajta többé nem segíthetünk, lássuk azért mi lenne tendő Magyarország azon esetben, ha az unio elleni reactionarius politika magának az erdélyi diaetan numericus többséget szerezni tudna, s ez által, erdélyi egyesülni ohajtó véreink, a tegnapi ezikkünkben említett lépések tételére szorítatnának.

Mi hisszük, hogy a magyar jelenlegi ministerium nem fog azon philisteri phrassissal felelni, Királyhágon tuli rokoninknak, hogy törvényhozás utján igyekezzenek törekvésciknek és vágyaiknak sikert szerezni.

Hiszük, hogy a feléje jövöket nem fogja azon országgyűléshez utasítani, mellynek alkatrészei felett az 1834. és 37-ki gyűléseken a legelkeseredettebb viták folytak, azon országgyűlésre, mellynek berendelt és robotos többsége 1846—7-ben, a mult század szelleméhez illő törvényeket hozott, s azoknak dicsőítésére hosannahat kiáltott, azon országgyűlésre, melly ugyanakkor üdvözölő deputatiot küldött a bécsi cancellarhoz, s rendelkezteket nyert jutalmul.

A jelenlegi magyar ministerium ezt nem tendi, a magyarhoni megyék pedig nem fogják beérni azzal, hogy Wesselényi Miklos polgártársunk nevének említésekor megszokott éljeneket dörögnek, de az unio ezen régi előharczosa mellett — ki mint Belizár fogná diadalra vezetni erdélyi rokonainkat — tömegestul fognak felkelni.

A magyar ministerium nem fogja eltaszítani a hatalmat, mellyet Erdély többsége megkívánandja csak azon okból, mert egy bérelt töredék s egy kullancs népfajzat ellenkezőt akar.

A magyar ministerium át fogja venni Erdély administratióját, ha kell a szászok és bukott burocracia beleegyezésével, de ha kell ellenök is.

Brdélyi rokonok, magyarhoni, polgártársak, legyetek éberek és szilárdak! Csernátoni.

B e k ü l d e t e t t :

Szerencsétlen faj vagyunk mi papok.

Ugy megszoktuk a régi rosztat, vagy inkább a rosztat régít, hogy ha teszünk is egy lépést előre, azonnal kettővel hátra ugrunk.

A budapesti káplánok, kik előtt a kor jelei nem maradtak hieroglyphok, a reform élére állottak, de csak hamar a gyávábbak közülök intimidáltván a plebánusok mögé bujtak, kik csakugyan jól hozzá fogtak a devalvatiohoz — lön pecsovics gyűlés és pecsovics határozat elég, s végre hosszú vajadás után megjelent a 12 pont, mellyekért azonban a tanácskozók és koholók se istentől sem emberektől jutalmat ne várjanak, mert a pontok üresek, és a semminél csak kevéssel többet érök.

Ugyan mit kértek önök tisztelt pap-polgártársaim, és pedig oly feudal alázatos módon?

Magyar ritualét? ezt önöknek nem kérniök, hanem midnyájunknak már régen tetteleg behoznunk kellendett.

Sorsuk javítását kívánják, ez meglesz; a status a roppant egyházi jószágot aránylagosan fölosztani, és önöket illőleg fogja fizetni. Önök pestbudai káplánok 600 pengő forintnál kevesebbet el sem fogadhatnak.

Önök függetlenek akartak lenni, és nem többé játsz-labda a főnök kezében — ez barbság volt eddig is, tovább így nem maradhat.

Ruházatban változtatást sürgetnek, ez eddig is rajtunk mult; s hahogy mindedig úgy rittunk ki a társas körökből mint a régi kornak bebalzsamolás nélkül is főnmaradt mumiai, önmagunknak tulajdonítsuk. Mem akarom többé szintilly jelentékenytelen pontjaikat elősorolni, legtöbbet ér még az, a melly a cseh papokról szól; ezeket a nemzet tovább itt türni nem fogja.

Illy pontok, tisztelt polgártársaim, nem igen találkoznak nagy sympathiával; és mit is nyerek követeléseiknek illy lehangolásánál? tán dicséretet Esztergomból? ez el fog maradni. Egy ottani kanonok börtönbe szeretné önöket záratni. Oh humán századunk barbár papja! „Et stulti aliquando sapite!“

Mást kellendett önöknek kérniök.

Mindenek előtt vallásgyakorlatunkban semmi előnyt, de korlátlan szabadságot.

Egyházunkban constitutiót; szabad püspök választást, és pedig mentül előbb, nehogy nekünk primásul egy classicus chamaeleon tolassék föl, ki a világiaknak hizelegjen, paptársait mint eddig megvesse és tiporja. Ne járjuk úgy meg a primással, mint a kath. osztály cheffjével: ki az egyház javaért mit sem tön, és a megbukott kormány zsoldjában hágott eddig is illy magasra. Mi, ha kérdeztettünk volna, más férfiakat tudtunk volna a cultusministernek ajánlani, szeplőtlen jellemű férfiakat, kik csillagért vagy vörös övért lelköket el nem adták.

Coelibatus eltörlesztését de jure, de facto úgy is meg van, pedig nagyban.

Miért élveznek mi lopva istenadta jogunkat. Osszuk meg szívünket egy szende nővel, ne pazaroljuk szívünk legnemesb érzelmeit buja kőhölgyekre.

A höjt mindenkinek kedvére hagyassék; a rituáléból a sok ördög kiűzés „exorcismus“ elmaradjon.

Végre mentül előbb zsinatot, hol a megyés püspökökön kívül csak az jelenhessen meg, ki társai által küldetik. A zsinat Pesten tartassék, és mint önmagától értetik, nyílt ajtóknál.

Ennyit kellendett kérniük, és kellend még ezután kérnünk. Fenyegessenek bár börtönnel, mit sem tesz. Kiket kevés évek előtt elvükért bezártak, most a haza megváltóinak keresztteltek. Kicsinyben mi is ezt várhatjuk, pedig illy jutalom sok is olly embernek, ki csak keble istenétől várja jutalmát.

Daruvári.

Csak nem jó az, ha egy ember két hivatalt visel. Ha az ember Pest megye pörtárába délelőtt megy, vagy ezt látja kiakasztva: törvényszékbe parancsoltattam, vagy ezt: takarékpénztárban vagyok, délután méltóztassanak.

Nem úgy van az tekintetes táblabíró ur!

Nem lehet egy ember allevéltárnok, takarékpénztári biztos, meg táblabíró egy személyben. Tessék választani — az utósó legnyugodalmasabb lesz.

Ha én pénztárnok volnék, megtartanám a hivatalos órát, aztán a szegény adjunctusok fölött se hetvenkedném.

Pediglen.

Hát a magyar középponti vasut mit csinál?

Mindenről többet hallhatni mint erről, melly esendes hallgatóságban közelebb áll a végképpeni tönkretetés, mint a végig megnyitáshoz.

Nem lehet erről semmit is hallani, mert a cenzorok ezredese bebörtönözte a szabad írást! többet mondok, bebörtönözve a szólásszabadságot!! Mert csak halljuk, igen érdemes hogy halljuk, hogy emlékünke a lenézés és megvetés emlékét emeljük.

Van ott egy utasítás, vagy saját nevére nevezve Vorschrift, mellynek §sa így szól:

„Ezen társulat minden hivatalnokának a legszigorúbban megtiltatik, az ut körülményeiről nyilvános helyen írni vagy szólani“.

Ugyan mit érezzünk azon társaság iránt, melly az ország kegyéből kezdhetett itt vállalatot, ki nem elégszik meg, hogy zárkozott hivatalából kiküszöböli e hon nyelvét, szabadalma dacára Pozsony helyett Bécsben lakik igazgatósága, e társaság, vagy inkább főmérnöke tovább menni elég vakmerő, bele kap, a polgári jogok egyike, az írás szabadsága felett még nyomasztóbban rendelkezni, mint rendelkezett az elavult kormány, sőt szentes önérdéktől áthatva a természeti jogok legszentebbekét a szólásszabadságot támadja meg.

Marczius a jogok ténen felszólította a béres vegyész csinálta politikai ködöt, feltörte a rendszere alatt behozott vak engedés rablánczát, azok,

kik ezen lealacsonyítás eszközéül adták magukat szabadelvű szerepbe rohantak át, bár jöjjen még akárhány marczius, míg csak erszényökre, és szivökre nem hat, visszavonulatlanul álland a fentebbi németajku Vorschrift, mint áll még mindig.

A rejtélyes § Kazda főmérnök teremtménye, miről ha a megbízott igazgató Zichy Ferencz semmit sem tud, hivatalábani hanyagságát és figyelmetlenségét árulja el, ha pedig tud, akkor a szabad szólás és írás, ezen elidegeníthetlen emberbeni jogok legyilkolásában czinkos társ.

Már néhány éve, hogy a m. k. vasut az ország sok kedvezésében részesülve épül, s építésénél, jóllehet a magokat minden kellemetlenséggel kitevő magyar mérnök polgártársaink egészen nincsenek kizárva, de meg vannak kötve az illy utasításokkal, s sajtó utján ezen nagyzerü építmény időnkénti haladását, építési és kezelési módját nem közölhetik.

Igy tanusítják szivtelenségüket, tan és tapasztalási egyedárusságukat, azon idegenek, kiket hazánkban duskálkodya élni engedünk.

Illyen titkolódzást parancsoló czikkek, bizodalmatlanságra adnak anyagot, aztán a hűtlen kezelés, melly hogy itt is megtörtént, elég hivalkoznom sok ismeretes nagy családokra, mellyek itt ott előfordultak, azok nyilvánosság mellett sem olly nagyszerűek, sem olly soká lappangók nem lettek volna. Titkolódzás helyzi ezen minden napinál csekélyebb építészeket, kiknek nagyobb része akkor sem érdemelt bizodalmat és figyelmet sem érdemelt, nálunk pedig világhírűekké, s pártlandókká, ki ezeket pártolja és magasztatja, elpirul szégyenletében, ha ezen cseh építészek hibatelles építményeit csak futólagosan is megpillantja.

Igy van aztán a ne nyulj hozzám virágoknak szükségök a titkolódzás nimbusára.

Statusgazdászati eszmék.

Le bonheur individuel ne peut être raisonnablement et solidement fondé que sur le bonheur général de l'espèce: Grivel.

Az állam tényezői ezek: a tulajdon értelemben vett gazdaszat (földművelés, marhatenyészet, erdőszet) bányászat, mellyek természetök, ipar és kereskedés, mellyek nem természetök.

Az állami gazdák kétféle rendszert állítottak fel: az economistai (physiocrat és mercantil rendszert. Magyarország rendeltetése levén a földművelés, igen érdekes tudnunk, melly rendszer volna követendő.

Az oeconomisták föelvé a fenebbi jelige. t. i. „Az egyéni boldogság okszerűen és szilárdul nem alapíthatatik egyébre, mint az emberi faj általános boldogságára.“

Részletes tanaik ezek:

1. Minden birtok a termő földből jö, csak a földből eredő javak teszik az ország gazdaságát; de szükségünk van hirtokra, hogy a földet termővé tehessek. E birtokot előlegezettnek nevezik, melly átadva a földnek a birtokot megketőzteti. Ha kérdeztetnek, hol vették az emberek az első előleges birtokot? azt felelik, hogy ez találtatott termékeny éghajlatokban, és hogy az első földművelők gondja alatt folytonosan nevedett.

A nyert javaknak azon fölöslege, melly az előleget felülhaladja nevezetlik, tiszta jövedelemnek, mellytől az emberi nem boldogsága függ. Ezen jövedelem bére a munkának és elfogyasztatik. Így származik folytonos kieserelés; a föld mindig többszörözi azt, a mit az ember neki átadott, mi a fogyasztást és természetét hozza elő, ez ismét minden társaságos szövetségnek alapját veti meg, mert minden ipar közvetlen vagy közvetve a minden javak középpontjához a földműveléshez tér vissza.

3. A társaság három osztályból áll: a) természetű productív, melly a földet műveli. b) a második osztály, mellyet herének (stérile) neveznek, tartalmazza az iparosokat. c) a harmadik osztály fogyasztó, ez tulajdonosa a tiszta jövedelemnek. Ide tartoznak a király, a földes urak hivatalnokok.

A társaságban minden ezen három osztályban mozog. E részben annyira mentek a fr. oeconomisták, hogy kiszámították bizonyos tőkével, bizonyos földön, hány hasznos és boldog ember élhet. —

4. Mi a herenevezetel illeti, azt állítják az oeconomisták, hogy az ipar és a fényűzés remekei semmi értéket sem adnak az anyagnak, hogy azon munka, mellyet az iparos valamely művön tett az anyagnak nem adott több értéket, mint a mennyi szükséges a munkás eltartására, hogy a mű egész értéke földből jött, nem pedig a művész kezéből, sem a vevő erszényéből, azért e munka, ámbár igen hasznos lehet, termékenytelennek nevezetelt. —

5. Állítják ugyan, hogy a csere a gazdagnak lelke, de hogy a kereskedés semmit sem természet, hogy ez nem egyéb mint agens a természet és fogyasztó közt, és mint illyent egészen szabadon kell hagyni; meg kell különböztetni a kereskedést a másorszori eladók trafikájától; hogy a hazai kereskedést nem kell megkülönböztetni a külfölditől, mert mindkettő csak közszolgálat. —

6. Az országos (köz) jövedelem nem adó, hanem csak egy neme a közbirtoknak, hogy t. i. az álladalomnak fejedelmi joga van az ország birtokának egy részére. Innen erősen állítják, hogy a közjövedelem csak a földbirtok után vétessék, mivel csak a föld természet, és hogy minden indirect adó (vám) káros visszahatása a földbirtokra és földművelésre, mit kétségbejöttleg kiszámítanak, és megmutatják, hogy a mercantil rendszer alatt épen nem beatus qui rura colit.

Ezek ellenébe Smith és követői a mercantilisták azt mondják, hogy a munka és az ipar az állam tényezője; de mindenki tudja, hogy a munkának, melly a városi fényűzés remekét készíti, semmi real értéke nincs. Liszt Ferencz azt állítja, hogy minden ország önerejéből fejtsse ki az ipart vámok által. Hogy az ország önerejéből fejtsse ki az ipart, az bizonyos; de nem vámok által, mert a szomszédország visszatörést használnán mind a két ország földművelése tönkre jutand. Bizonyítja ezt Austria, melly irányunkban számtalan előjoggal birt. Austria Bécs városát egy mestersegesen feleségázott iparvárossá tevő az által, hogy Magyarországot elszigetelte. „Magyarországot“ ugymond II. Joseph Pállffy-hoz intézett levelében, gyarmatnak tekintendjük, mellyből annyi hasznat huzandunk a mennyit csak lehet. De ez által nemcsak Magyarország földművelését semmi-

sité meg, hanem Austriát is, mint azt minden osztrák földbirtokos bizonyítja. Bécs városa minden kedvezés mellett sem bírt az iparban jelest teremteni, mert rendeltetése nem egyéb, mint földművelés.

A mercantilisták nagy eszköze a bank, mely többféle van.

1. Deposit — vagy Giro — vagy átírási bank. Ez abban áll. Betéteket egy bizonyos összeg ezüst, arany, beíratik a letevő neve, ha valamit vesz, átíratja a betett összeget az eladó nevére, és a cserére végezve van.

E banknak haszna az: 1. Hogy a pénz nem koptattatik. 2. Nincs költség a pénzverésre. 3. A pénz a bankban biztos helyen van. 4. Pénzt nem kell mérni, számolni stb.

Csupán e banknak van országos haszna, ez a nagyszerű kereskedést tetemesen előmozdítja. Ilyen vala a velencei bank, mely 1170. állította fel, és 1798ban a velencei állammal együtt

elenyészett, ilyen az amsterdami és hamburgi bank. Minden más bank (hypotheke-, papir- és váltóbank) nem a valódi kereskedés, hanem csak az átkereskedés, a trafica, a csalás elősegítésére, és a földművelés megsemmisítésére van irányozva. Ezt bizonyítja a történet, e végre néhány férfiakat idézendek, kik a pénzügyi élen állottak, és úgy tekintendők, mint vagy az economistai v. a mercantil rendszer képviselői.

Colbert meghívattatván a pénzügyiakra mindenben rendtelenséget és csalást talált. Az ország az uzsorások kezében volt, az állam vagyona elpazarolva, a kincstár üres, a közjövdelem két évre eleve elkölve, egy része a népnek az adóterhe alatt lesújtva, holott a másik hallatlan kiváltságokkal bírt, 90 millió adóból, melyet a népfizetett, csak 30 millió jutott a kincstárba. Colbert mindennek előtt egy finantz tanácsot állított fel, hasonló adózást és egyszerű adókezelést rendelt, a hivatalnokok és pensionariusok legioit letette

egyszersmind az adót kisebbíté, sőt a még be nem fizetett adónak egy részét el is engedte, és mégis három év alatt az ország pénzügyi állapotját helyre állította, mind a mellett, hogy egy pazar királynak XIV. Lajosnak szolgált. Fölve volt a takarékoság, mely mind a házi, mind az állami gazdaságnak alapja. — Takarékosága miatt fősvénynek rágalmoztatott a letett hivatalnokok által, de a fukarság, mely privát emberben igen utálatos bűn az állami gazdaságban erény, azonfelül a francia gyáripárt senki sem segítette úgy, mint éppen Colbert, ki csak szükséges vagy hasznosra költött. — Így lőn Colbert tudtán kívül a későbbi oeconomisták feje, kik őt nagynak nevezik.

(A többit holnap.)

H i r d e t é s e k.

MAGYAR BETŰSZEDŐK!

LUKÁCS LÁSZLÓNÁL,
a Beimelféle könyvnyomda
szonbérlojénél 10 — 15 gyors
magyar szedők állandó foglalosságot kaphatnak.

Pesten, maj. 4kén 1848.

(2)

Magyar Mihál

és minden hitéles könyvárusnál kapható:

„**Forradalom szikrák**“

Irta JENŐFI

24 lap csak 6 pengőkr.

(9)

(2)

Kis természet.

Három jó huszasért.

Irta

Lukács Pál.

Kapható a szokott helyeken.

(10)

(2)

Kis természet.

Három jó huszasért.

Irta

Lukács Pál.

Kapható a szokott helyeken.

(8)

Emich Gusztáv

nemzeti könyvkereskedésében Pesten urigyó-utca szegletén kaphatók:

Politikai kis káté,

a nép számára írta

Boross Mihály.

Ára 4 kr. pengő pénzben.

(2)

Öszinte szózat a néphez,

melyet a francia eredeti után átdolgozva s hazánk viszonyaira alkalmazva közrebocsátott

Udvardy Ignác.

Ára borítékba füzve 10 kr. p. p.

(2)

Egy szó

a szegény emberhez.

Ha gazdagok vagy hatóságok e könyvecskét a pénztelen nép közt elosztás végett több példányban kívánják megszerezni, jelenti a kiadó, hogy annak, ki 50 példányt vesz, 10, a ki pedig 100-at vesz 25 példány ráadásul adatik.

Ára tíz váltó krajczár.

(4)

(4)

(2)

(4)

(2)

Magyar Mihál

könyvkereskedésében a Ferencziek terén 410 sz. alatt megjelent és minden helybeli és vidéki hitéles könyvárusnál kapható:

Történeti Névtár

Irta **Vasvári Pál.**

1ső füzet Csák Máté arczképevel

borítékba füzve 40 pkr, ez első füzet átvitelével az utolsónak ára is előre letendő.

(11)

(2)

14 nap alatt megjelenik

Katekizmus

a nép használatára készíti

Friebeisz István.

Magában foglalandja az új törvénycikkeknél fejtegetését.

(12)

(2)

Eladó egész birkanój.

Tolna megyében, Tanyai pusztán 3000 darabon fölül álló finomított birka, nagyobb osztályokban kézből nyírás után eladó — értekezhetni Pesten, Vissontai Kovács urnál, Almási-féle kávéház feletti első emeletben, vagy Kápolnay Ignác tulajdonosnál helyben Kápolnán.

(7)

Megjelenik e lap **minden nap este.** Előfizethetni e lapra Pesten a Beimel-féle nyomdában (Al-Dunator Piaristák épülete) és Emich Gusztáv könyvkereskedésében. — A vidéken a postahivataloknál. **EGYES SZÁM ÁRA 3 kr. pp.**